

ОБУЧИТЕЛЕН УРОК 7 - Част 1

Заглавие	○ Споделената икономика
Част от обучителния курс, с която е свързан този урок	X Част 1 Обща информация за устойчивостта и кръговата икономика Част 2 Конкретна информация за: ☐ Дърводобивния сектор ☐ Сектора за производство на пластмаси ☐ Земеделие и производство на храни
EQF ниво	Ниво 3
Къде е тестван урокът	//
Общи обучителни цели според таксономията на Блум https://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/blooms-taxonomy/	☐ Създаване Създаване на ново или оригинално произведение (дизайн, сглобяване, конструиране, изследване, формулиране) ☐ Оценка Обосноваване на позиция или решение (оценка, дискусия, защита, критика, селекция, подкрепа) ☐ Анализ Съвързване на идеи (разграничение, организиране, съотнасяне, сравняване, отличаване, тест, експеримент) ☐ Приложение Използване на информацията в нова ситуация (изпълнение, внедряване, решение, използване, демонстрация, управление) X Разбиране Обяснение на идеите или понятията (класифициране, обсъждане, описание, определение, локализиране, превод) ☐ Запаметяване Припомняне на факти и основни понятия (определение, копиране, изготвяне на списък, учене наизуст, повторение)
Конкретни учебни цели	<ul style="list-style-type: none"> ● <i>обучаемите да разбират какво представлява концепцията за икономика на споделянето;</i> ● <i>обучаемите да разбират разликите между икономиката на споделянето, икономиката на търсенето/услугите, икономиката</i>

	<p>на концертите, икономиката на равнопоставеността (P2P) и икономиката на сътрудничеството/потреблението;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>онучаемите да анализират въздействието на икономиката на споделянето върху околната среда;</i> ● <i>обучаемите да развият критичен подход към новините, които четат за икономиката на споделянето, като се научи да разглежда множество фактори.</i>
<p>Когнитивни, социоемоционални и поведенчески резултати базирани на</p> <p>https://www.ЮНЕСКО.de/sites/default/files/2018-08/ЮНЕСКО_education_for_sustainable_development_goals.pdf</p>	<p>Цел за устойчиво развитие 4 Качествено образование</p> <p><u>Когнитивни учебни цели:</u> обучаемите разбират ролята на културата в постигането на устойчивост и че образованието спомага за създаването на един по-устойчив, справедлив и мирен свят.</p> <p><u>Поведенчески учебни цели:</u> обучаемите могат да използват всички възможности за собственото си образование през целия си живот и да прилагат придобитото знание в ежедневни ситуации, за да подкрепят устойчивото развитие.</p> <p>Цел за устойчиво развитие 8 "Достоен труд и икономически растеж"</p> <p><u>Когнитивни цели на обучението:</u> Ученикът разбира как иновациите, предприемачеството и създаването на нови работни места могат да допринесат за достоен труд и икономика, ориентирана към устойчивост, както и за отделянето на икономическия растеж от въздействието на природните бедствия и влошаването на околната среда.</p> <p><u>Социално-емоционални цели на обучението:</u> Ученикът е в състояние да разбере как собственото му потребление влияе върху условията на труд на другите в глобалната икономика.</p> <p><u>Поведенчески цели на обучението:</u> Ученикът е в състояние да разработи критерии и да направи отговорен избор на потребление като средство за подкрепа на справедливите условия на труд и усилията за отделяне на производството от въздействието на природните бедствия и деградацията на околната среда.</p> <p>Цел за устойчиво развитие 9 Индустрия, иновации и инфраструктура</p> <p><u>Когнитивни учебни цели:</u> обучаемите разбират понятията за устойчива инфраструктура и индустриализация и нуждата на обществата от системен подход към тяхното развитие.</p> <p><u>Социално-емоционални учебни цели:</u> обучаемите могат да говорят за устойчива, надеждна и приобщаваща инфраструктура в собствените си населени места.</p> <p><u>Поведенчески учебни цели:</u> обучаемите могат да оценяват различни форми на индустриализация и да сравняват надеждността им.</p>

<p>Засегнати зелени умения</p>	<p>х творческо разрешаване на проблеми</p> <p>х напредничава мислене</p> <p>☐ умения за мониторинг/наблюдение</p> <p>х аналитични умения</p> <p>☐ икономично производство</p> <p>☐ умения за поддръжка и поправка</p> <p>х предотвратяване на замърсяването</p> <p>☐ еко дизайн</p> <p>☐ управленчески умения</p> <p>☐ количествена оценка на въздействието</p> <p>☐ управление на продължителността на живот</p> <p>☐ научни умения</p> <p>☐ управление на отпадъците</p> <p>☐ екологичен одит</p> <p>☐ управление на екосистемите</p> <p>☐ други _____</p>
<p>Продължителност</p>	<p>15 минути</p>
<p>Структура и съдържание на урока</p>	<p>ВЪВЕДЕНИЕ</p> <p>Понятието "икономика на споделянето" (ИСП) се появи през последните години и се използва за обозначаване на различни концепции.</p> <p>Поради разнообразния начин, по който този вид икономика включва различни сектори, наред с термина "икономика на споделянето" се появиха и други със сродни, но различни значения, като например: икономика на равнопоставеността, икономика на сътрудничеството, икономика на концертите или икономика при поискване (повече за тези понятия ще намерите по-долу в следващите параграфи). Според някои експерти в действителност това биха били много сходни понятия, докато според други - съществено различни. В рамките на този урок ще научим какво се има предвид под ИСП и какво предполага тя.</p> <p>ТЕМА 1: КОНЦЕПЦИЯ ЗА ИКОНОМИКАТА НА СПОДЕЛЯНЕТО И ПРИМЕРИ</p> <p>Поради фактите, че икономиката на споделянето непрекъснато се развива във времето, че тя включва много различни действия в различни области и че тези участници не определят конкретни критерии за сделките на икономиката на споделянето, съществуват различни определения на икономиката на споделянето. Едно от най-общите е това, предоставено от Саймън Ловик (2020 г.) "икономиката на споделянето се определя като икономическа система, в която активите и услугите се споделят между частни лица. Използва се като събирателен термин за много различни услуги, приложения и продукти". Известният Оксфордски речник за напреднали дава следното определение за ИСП: "икономическа система, в която хората могат да споделят притежания, услуги и т.н., обикновено чрез интернет". След това в интернет е</p>

възможно да се намерят десетки леко различаващи се дефиниции и това може да ни накара да се почувстваме изгубени пред едно понятие, което, именно, не можем да опишем напълно. Рейчъл Ботсман (2015) може да ни помогне да разберем какви са основните характеристики на ИСП:

«Основната идея е да се споделят с други хора услуги/стоки, които не се използват достатъчно или се използват недостатъчно;

- дружеството, което оперира в икономиката на споделянето, трябва да се ръководи от ясно определени принципи и стратегии и да определя надеждна верига на стойността;
- потребителите следва да се възползват от възможността да разполагат със стоки и услуги лесно и ефективно, като плащат за достъп до тази стока/услуга, а не за собственост;
- предприятията, работещи в този сектор, трябва да създават у потребителите реално чувство за принадлежност към тази общност и за колективна отговорност.

Мнозина свързват икономиката на споделянето с интернет и приложенията за телефони, тъй като именно чрез тези инструменти се осъществяват по-голямата част от транзакциите.

Така че в ИСП лицата и организациите могат да споделят услуги или стоки, като плащат такса или безплатно. Причините за появата на този вид икономика са основно 4: "практични", икономически, технологични и екологични.

1. "Практическата" причина е свързана с факта, че много от предметите, с които разполагаме, остават неизползвани през по-голямата част от жизнения си цикъл. Още през 2016 г. например Дейвид З. Морис съобщи, че автомобилите ни остават паркирани (и следователно са неизползвани) през 95% от времето. Друг пример ни идва от изследване, което показва, че 10-годишните англичани имат средно около 238 играчки, но ежедневно играят само с 12.

2. Икономическата причина е свързана със спестяванията на хората. Всъщност временното наемане на автомобил, който да се използва само при нужда, спестява значителни суми пари; същото се случва и с дрехите, къщите, играчките и т.н.

3. Третата причина е свързана с много бързото технологично развитие, на което сме свидетели през последните 30 години. То позволи на всеки човек навсякъде да бъде свързан с интернет, като има достъп до всякакви платформи и приложения за покупка и продажба на услуги и стоки.

4. Последната причина е, че с течение на годините се наблюдава все по-голямо осъзнаване на необходимостта от опазване на околната среда. Организациите и физическите лица смятат, че споделянето на дадена

стока или услуга с някого, особено на такава, която обикновено не се използва достатъчно, позволява на дружествата да произвеждат по-малко и да замърсяват значително по-малко.

Според Копенхагенското бизнес училище е възможно да се определят три вида икономика на споделянето:

1. Реално споделяне, което представлява икономиката на споделянето сама по себе си.

2. Даване на подаръци, което е, когато споделяте продукт или услуга с други хора и очаквате, че те ще направят същото в бъдеще. Например в някои музикални платформи можете да имате свободен достъп до чужда музика, ако качите своята.

3. "Псевдо" споделяне, което представлява монетизиране и регулиране на неформалната икономика. Обикновено тя включва услуги/стоки, които се считат за "нерегистрирани" и за които се изисква заплащане на малка сума пари (напр. улична храна).

И накрая, полезно е да се дефинират по-добре други понятия, подобни, но не идентични с икономиката на споделянето.

- икономиката/услугите при поискване се въвеждат от технологични компании, които са готови да задоволят нуждите на клиентите, като предоставят стоки/услуги незабавно. Например, вече има приложения за повикване на лекар вкъщи или за поръчка на лекарства. Тази концепция е част от по-широката концепция за икономика на споделянето, но икономиката на споделянето има (или би трябвало да има) по-голяма сложност по отношение на сътрудничеството, общата отговорност, споделянето.

- икономика на споделянето ползване (gig economy) означава вид икономика, в която работната сила е представена предимно от лица, упражняващи свободни професии, вместо от постоянно заети лица. Пример за това са шофьорите или доставчиците.

- икономика на равнопоставени партньори (peer-to-peer, P2P), въведена от Бауенс през 1958 г., при която лицата продават/купуват стоки и услуги директно един от друг без посредници или трети страни.

- икономика/потребление, основано на сътрудничество (CC), се основава на споделяне, размяна, търговия или наемане на продукти и услуги. Въпреки че този термин често се използва като синоним на икономиката на споделянето, изследване, проведено в Бразилия с 400 участници, показва разлики. Ето какво се очертава: "Резултатите показват, че ИСП се обяснява предимно с вътрешни причини, докато CC се определя от външния фактор икономика и вътрешната причина удоволствие. Икономическите мотиви са значително по-силни при CC, отколкото при ИСП, докато удобството и екологичната ориентация преобладават при

CC." (Minami, Ramos, Bortoluzzo 2021).

Примери за икономика на споделянето са всички ситуации/платформи, които ви позволяват да:

- споделяте информация/създаване на общи стоки, като например Wikipedia, <https://www.wikipedia.org/>.

- споделяте разходи, като например Splitwise, <https://www.splitwise.com/>;

- ползвате посредници, като например Amazon, <https://www.amazon.com/>;

- извършвате дейности, като например Airbnb, <https://www.airbnb.com/> или JustEats, www.justeat.eu

- споделяне на мобилност (споделяне на велосипеди/автомобили/скутери), като например Uber, <https://www.uber.com/it/en/>.

ТЕМА 2: ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА ПАНДЕМИЯТА ОТ КОВИД-19 ВЪРХУ ИКОНОМИКАТА НА СПОДЕЛЯНЕТО

Пандемията Covid-19 оказва силно въздействие върху нашето общество. В световен мащаб държавите предприеха извънредни мерки за ограничаване на инфекциите, включително комендантски час, маски и социално дистанциране. Тази ситуация оказва силно въздействие и върху дейностите в икономиката на споделянето, които в много случаи не можеха физически да гарантират социална дистанция, например в случая на шофьорите.

Както потребителите, така и дружествата, предоставящи тези услуги, също бяха силно загрижени за хигиената и необходимостта всичко да се дезинфектира. В допълнение към това, въздействието на Covid-19 върху икономиката на споделянето включваше и гледната точка на доставчиците:

- несигурност за бъдещето;
- значителна загуба на клиенти;
- липса на резервации/отмяна на резервации;
- намаляване на заплатите.

И гледната точка на клиентите:

- несигурност за бъдещето;
- страх от използване на стоки/услуги, споделени с други хора;

- бюджетни съкращения.

Въпреки че някои компании, работещи в секторите на споделяната икономика, иницираха курсове по хигиена и безопасност за работниците, за да се справят със ситуацията от Covid-19, пандемията направи очевидни системните пропуски в този сектор, особено от гледна точка на защитата на работниците и на законодателството. Според подчертаното от Hossain (2020 г., стр. 7): "За да се сведе до минимум неблагоприятният ефект от Ковид-19 върху ИСП, е необходимо да се разработят застрахователни политики, доставчиците на услуги да се третират повече като служители и да се приложат мерки за безопасност, така че ИСП да не получи ответна реакция за своите коварни бизнес практики".

На европейско и национално равнище в много държави се въвеждат по-ясни правила за дружествата и работниците, работещи в секторите на икономиката на споделянето. Освен това някои критики, свързани с липсата на адекватна защита на потребителите от много страни, насърчават процеса на промяна на техния бизнес модел.

ТЕМА 3: ИКОНОМИКА НА СПОДЕЛЯНЕТО И УСТОЙЧИВОСТ

Положителното въздействие на икономиката на споделянето върху околната среда в много случаи се приема за даденост. Споделянето на стоки и услуги с други хора намалява търсенето на тяхното производство и замърсява по-малко околната среда. Чрез споделянето на автомобили например човек може да наеме автомобил само при нужда, без да го купува, и това намалява замърсяването, свързано с производството на нови автомобили; или пък наемането на апартаменти в съществуващи сгради намалява вероятността да се строят нови.

Въпреки това общоприето убеждение, някои експерти изразяват съмнения относно него. Систематично и изчерпателно разглеждане на темата няма да бъде включено в този текст, но ще бъдат предложени идеи, които могат да бъдат допълнително проучени чрез препоръчаните четива.

Първият елемент, който трябва да се разгледа, е този на така нареченото "зелено измиване". Това е практика, при която някои дружества/организации приемат фасада на загриженост за околната среда, т.е. такава, която не отговаря на реалния им ангажимент към тази кауза. Затова е добре да се запитаме: какво правят организациите, работещи в икономиката на споделянето, с приходите си? Наистина ли са екологично ориентирани?

Вторият елемент е, че някои експерти смятат, че някои платформи, като например тези за дрехи, вместо да подтикват хората да купуват по-малко, ги стимулират да купуват повече. Хората биха били подтикнати да купуват повече от възможността да дадат тези дрехи под наем.

	<p>Третият елемент, който трябва да се вземе предвид, е, че именно поради голямото разнообразие от сектори и участници в икономиката на споделянето, многото налични проучвания по темата обхващат ограничени теми. Поради това често е трудно да се правят обобщения по темата за екологичната устойчивост, които да се отнасят за всички държави, всички сектори и всички участници.</p> <p>След като направихме тези уточнения, съществуват многобройни проучвания, които отчитат тези фактори и ни помагат да хвърлим светлина върху устойчивостта на икономиката на споделянето (като все пак се посочва, че казаното за "зеленото измиване" често не се взема предвид, тъй като е трудно да се определи количествено).</p> <p>Заслужава да се спомене проучването, проведено в 18 държави от ОИСР в периода 2014-2018 г., в което се отчита как и дали икономиката на споделянето може да насърчи устойчивото икономическо развитие и енергийната ефективност. По-специално, в проучването се подчертава "емпиричното доказателство за значението на тази нова система като инструмент за повишаване както на устойчивото икономическо развитие, така и на енергийната ефективност". (Dabbous & Tarhini, 2020).</p> <p>ЗАКЛЮЧЕНИЕ</p> <p>Икономиката на споделянето възникна през последните години и включва споделяне на стоки или услуги, които обикновено не се използват достатъчно, безплатно или срещу заплащане (най-често чрез приложения или платформи). Поради изключително разнообразния и развиващ се характер на този вид икономика не е лесно да се даде еднозначно определение на това понятие. Пандемията от Covid-19 също засегна тежко дейностите на икономиката на споделянето и показва някои от техните слабости. Всъщност тя ясно показва необходимостта от по-ясно регулиране на тези сектори и повече гаранции за работниците и потребителите.</p> <p>Що се отнася до връзката между икономиката на споделянето и устойчивото развитие, макар да остават някои съмнения дали тя наистина е ефективна във всички сектори, които обхваща, и във всяка държава, остава фактът, че отправната точка на тази икономика се стреми да даде отговор на проблема със свръхпроизводството и недостатъчното използване на някои от стоките и услугите, които използваме всеки ден.</p>
<p>Източници</p>	<p>Maci L. (2022). <i>Sharing economy, cosa è (e perché è difficile dire cosa è)</i> (eng. "Sharing economy, what it is (and why it is so difficult to define it)"). EconomyUp. https://www.economyup.it/innovazione/sharing-economy-cosa-e-e-perche-e-difficile-dire-cosa-e/</p> <p>Munichiello K., Scott G., Investopedia Team (2020). Sharing Economy. Fundamental analysis, Sectors and industries. https://www.investopedia.com/terms/s/sharing-</p>

[economy.asp#:~:text=What%20is%20the%20Sharing%20Economy,a%20community%2Dbased%20online%20platform](#)

Lovick S. (2020). *What Is The Sharing Economy?* BusinessBecause (BB).
<https://www.businessbecause.com/news/insights/6736/what-is-the-sharing-economy>

Morris D.Z. (2016). Today's Cars Are Parked 95% of the Time. *Fortune - Tech Transformation*. <https://fortune.com/2016/03/13/cars-parked-95-percent-of-time/>

Hossain M. (2020). *Sharing economy: A comprehensive literature review*. *International Journal of Hospitality Management*, Volume 87, 102470
<https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2020.102470>

The Telegraph (2010). *Ten-year-olds have £7,000 worth of toys but play with just £330*.
<https://www.telegraph.co.uk/finance/newsbysector/retailandconsumer/8074156/Ten-year-olds-have-7000-worth-of-toys-but-play-with-just-330.html>

Oxford Advanced Learners' Dictionary (n.d.). *Sharing Economy*
<https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/definition/english/sharing-economy?q=sharing+economy>

Kumar R. (2021). *On-demand economy: A short-term trend or a high-time revolution*. *Jungleworks*. <https://jungleworks.com/on-demand-economy-a-short-term-trend-or-a-high-time-revolution/#:~:text=The%20On%2DDemand%20Economy%20is,top%20of%20existing%20infrastructure%20networks>.

Minami A.L., Ramos C., Bruscatto Bortoluzzo A. (2021). *Sharing economy versus collaborative consumption: What drives consumers in the new forms of exchange?* *Journal of Business Research* Volume 128, May 2021, Pages 124-137. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2021.01.035>

Amit, S., Kafy, A. A content-based analysis to identify the influence of COVID-19 on sharing economy activities. *Spat. Inf. Res.* 30, 321–333 (2022).
<https://doi.org/10.1007/s41324-022-00433-w>

Hossain M. (2020). The effect of the Covid-19 on sharing economy activities. *Journal of Cleaner Production*. Volume 280, Part 1, 20 January 2021, 124782.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.124782>

Shor J. (2014). *Debating the Sharing Economy*. Great Transition Initiative - Toward a transformative vision and praxis. <https://www.icscarsharing.it/wp-content/uploads/2019/02/2014-Schor-Debating-the-Sharing-Economy.pdf>

Dabbous A., Tarhini A. (2020). Does sharing economy promote sustainable economic development and energy efficiency? Evidence from OECD countries. *Journal of Innovation & Knowledge*. Volume 6, Issue 1, January–March 2021, Pages 58-68. <https://doi.org/10.1016/j.jik.2020.11.001>

<p>Интерактивни въпроси</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● Според Botsman (2015 г.) основната идея на икономиката на споделянето (ИСП) е да се споделят с други хора услуги/стоки, които не се използват достатъчно. <ul style="list-style-type: none"> A. Вярно (правилно) B. Невярно ● Според Копенхагенското бизнес училище кои са трите вида SE? <ul style="list-style-type: none"> A. Реално споделяне, псевдосподеляне и подаряване (правилно) B. Псевдосподеляне, даване на подаръци и справедливо споделяне C. Справедливо споделяне, равнопоставено споделяне, услуги по заявка
<p>Ключови думи</p>	<p>Икономика на споделянето, устойчивост, взаимодействие, Ковид-19</p>
<p>Въпроси за размисъл</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Можете ли да дадете други примери за икономика на споделянето? 2. Можете ли да дадете други примери за дейности за икономика/услуги по заявка, икономика на споделянето, икономика на равнопоставеността (P2P) и икономика на сътрудничеството/потреблението? 3. Кои са другите фактори, които трябва да се вземат предвид, когато говорим за устойчивост на ИСП? 4. Какво правят организациите, работещи в икономиката на споделянето, с приходите си? Дали те наистина са екологично ориентирани? 5. Можете ли да се замислите за други начини, по които пандемията от Ковид-19 е оказала въздействие върху ИСП?
<p>Допълнителни материали</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Преглед на споделяната икономика: https://www.youtube.com/watch?v=yy7MH9TyZck - Научно изследване на връзката между икономиката на споделянето и устойчивостта в 18 държави от ОИСР: Dabbous A., Tarhini A. (2020 г.). Насърчава ли икономиката на споделянето устойчивото икономическо развитие и енергийната ефективност? Evidence from OECD countries (Данни от страните от ОИСР). Journal of Innovation & Knowledge (Списание за иновации и знания). Volume 6, Issue 1, January-March 2021, Pages 58-68. https://doi.org/10.1016/j.jik.2020.11.001 - On the situation of workers in the sharing economy's sectors: Bessa, I., Joyce, S., Neumann, D., Stuart, M., Trappmann, V., Umney, C. (2022). A global analysis of worker protest in digital labour platforms,

	<p>ILO Working Paper 70 (Geneva, ILO). https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_849215.pdf</p>
<p>Символи и допълнителна информация за съвети на PowerPoint презентацията</p>	<p> Този символ се използва за линкове към други сайтове с допълнителна информация.</p> <p> Този символ се използва в power point презентациите, за да покани читателите да обърнат внимание на ключова информация.</p> <p> Въпрос за размисъл.</p>
<p>Автор(и)</p>	<p>Carlotta Maria Crippa, Public Institution “eMundus”</p>